TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2005 m. kovo 1 d.*

Byloje C-281/02

dėl *Court of Appeal (England and Wales) Civil Division* (Jungtinė Karalystė) 2002 m. liepos 5 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2002 m. liepos 31 d., prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagal 1971 m. birželio 3 d. Protokolą dėl Teisingumo Teismo įgaliojimų aiškinti 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo byloje

Andrew Owusu

prieš

N. B. Jackson, veikiantį įmonės „Villa Holidays Bal-Inn Villas" vardu,

Mammee Bay Resorts Ltd,

Mammee Bay Club Ltd,

* Proceso kalba: anglų.

The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd,

Consulting Services Ltd,

Town & Country Resorts Ltd,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininko pareigas einantis pirmosios kolegijos pirmininkas P. Jann, kolegijų pirmininkai C. W. A. Timmermans ir A. Rosas, teisėjai C. Gulmann, J.-P. Puissochet, R. Schintgen (pranešėjas), N. Colneric, S. von Bahr ir J. N. Cunha Rodrigues,

generalinis advokatas P. Léger,
posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. gegužės 4 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs rašytines pastabas, pateiktas:

— A. Owusu, atstovaujamo *QC* R. Plender ir *barrister* P. Mead,

— N. B. Jackson, atstovaujamo *solicitor* B. Doherty ir *solicitor* C. Thomann,

— *Mammee Bay Club Ltd*, *The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd* ir *Town & Country Resorts Ltd*, atstovaujamų *solicitor* P. Sherrington, *solicitor* S. Armstrong ir *solicitor* L. Lamb,

— Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos K. Manji, padedamo *QC* D. Lloyd-Jones,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos R. Wagner,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos A.-M. Rouchaud-Joët ir M. Wilderspin,

susipažinęs su 2004 m. gruodžio 14 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32), iš dalies pakeistos 1978 m. spalio 9 d. Konvencija dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prisijungimo (OL L 304, p. 1, ir – pakeistas tekstas – p. 77), 1982 m. spalio 25 d. Konvencija dėl Graikijos Respublikos prisijungimo (OL L 388, p. 1), 1989 m.

gegužės 26 d. Konvencija dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos prisijungimo (OL L 285, p. 1, toliau – Briuselio konvencija), 2 straipsnio išaiškinimu.

2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant bylą tarp A. Owusu ir N. B. Jackson, veikiančio įmonės *Villa Holidays Bal-Inn Villas* vardu, bei kelių pagal Jamaikos teisę įsteigtų bendrovių dėl Jamaikoje A. Owusu patirto kūno sužalojimo.

Teisinis pagrindas

Briuselio konvencija

3 Iš Briuselio konvencijos preambulės matyti, kad pagal EB 293 straipsnį ja siekiama palengvinti teismo sprendimų savitarpio pripažinimą ir vykdymą bei Bendrijoje stiprinti joje įsisteigusių asmenų teisinę apsaugą. Preambulėje taip pat nurodoma, kad dėl šio tikslo svarbu apibrėžti Susitariančiųjų valstybių teismų tarptautinę jurisdikciją.

4 Jurisdikcijos taisyklės nustatytos Briuselio konvencijos II antraštinėje dalyje. Pagal šios konvencijos 2 straipsnį:

„Atsižvelgiant į šios konvencijos nuostatas, Susitariančiojoje Valstybėje nuolatinę gyvenamąją vietą turintiems asmenims, kad ir kokia būtų jų pilietybė, byla keliama tos valstybės teismuose.

Asmenims, kurie nėra valstybės, kur jie turi nuolatinę gyvenamąją vietą, piliečiai, taikomos jurisdikcijos taisyklės, taikytinos tos valstybės piliečiams."

5 Vis dėlto šios konvencijos 5 straipsnio 1 ir 3 punktai nustato, kad atsakovui byla kitoje Susitariančiojoje valstybėje gali būti keliama dėl dalykų, susijusių su sutartimi – atitinkamos prievolės vykdymo vietos teismuose, o dėl dalykų, susijusių su deliktu ar kvazideliktu – vietos, kurioje buvo padarytas pažeidimas, teismuose.

6 Be to, Briuselio konvencija siekiama išvengti sprendimų kolizijos. Pagal jos 21 straipsnį, susijusį su *lis pendens*:

„Tais atvejais, kai skirtingų Susitariančiųjų Valstybių teismuose keliamos tų pačių šalių bylos, turinčios tą patį ieškinio pagrindą, bet kuris teismas, išskyrus teismą, kuriame byla iškelta pirmiausia, pats sustabdo bylą iki to laiko, kol nustatoma pirmojo teismo jurisdikcija.

Nustačius, kad jurisdikcija priklauso pirmajam teismui, bet kuris teismas, išskyrus pirmąjį teismą, atsisako jurisdikcijos to teismo naudai."

7 Šios konvencijos 22 straipsnyje nustatyta:

„Tais atvejais, kai skirtingų Susitariančiųjų Valstybių teismuose pareiškiami susiję ieškiniai, bet kuris teismas, išskyrus teismą, kuriame byla buvo iškelta pirmiausia, gali sustabdyti ieškinio nagrinėjimą, kol ieškiniai nagrinėjami pirmojoje instancijoje.

Vienos iš šalių prašymu bet kuris teismas, išskyrus teismą, kuriame byla buvo iškelta pirmiausia, taip pat gali atsisakyti jurisdikcijos, jeigu pagal to teismo teisę susijusius ieškinius galima sujungti ir pirmasis teismas abiem ieškiniams turi jurisdikciją.

Šiame straipsnyje ieškiniai laikomi susijusiais, jei ryšys tarp jų yra toks glaudus, jog tikslinga juos nagrinėti ir spręsti kartu, kad būtų išvengta nesuderinamų sprendimų rizikos nagrinėjant juos atskirai."

Nacionalinė teisė

8 Taikydamas Anglijos teisėje žinomą *forum non conveniens* pagrindą, nacionalinis teismas gali atsisakyti savo jurisdikcijos motyvuodamas tuo, kad kitoje valstybėje esantis, taip pat jurisdikciją turintis, teismas objektyviai būtų tinkamesnis nagrinėti bylą, t. y. jis gali išspręsti bylą tinkamiau, atsižvelgiant į bylos šalių interesus ir teisingumo tikslus (1986 m. *House of Lords* sprendimas *Spiliada Maritime Corporation prieš Cansulex Ltd*, 1987, AC 460, spec. p. 476).

9 Anglijos teismas, kuris taikydamas *forum non conveniens* pagrindą nusprendžia atsisakyti savo jurisdikcijos, sustabdo bylos nagrinėjimą taip, kad laikinai sustabdytas procesas galėtų būti atnaujintas, jei paaiškėtų, kad užsienio teismas neturi jurisdikcijos nagrinėti bylą ar kad ieškovas negali veiksmingai ginti savo teisių tokiame teisme.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

10 Atostogaudamas Jamaikoje A. Owusu, Jungtinėje Karalystėje gyvenantis Britanijos pilietis, 1997 m. spalio 10 d. patyrė labai sunkų kūno sužalojimą. Nardydamas tokioje jūros vietoje, kurioje vanduo siekė juosmenį, jis kliudė po vandeniu buvusią smėlio sankaupą ir susilaužė penktąjį kaklo slankstelį, dėl ko buvo paralyžiuotas.

11 Po šio nelaimingo atsitikimo A. Owusu Jungtinėje Karalystėje pareiškė ieškinį dėl sutartinės atsakomybės taip pat šioje valstybėje nuolat gyvenančiam N. B. Jackson, kuris Mammee Bay (Jamaika) jam išnuomojo poilsinę vilą. A. Owusu teigimu, sutartis, kurioje buvo apibrėžtas patekimas į privatų paplūdimį, netiesiogiai numatė, jog šis paplūdimys yra pakankamai saugus ir jame nėra paslėptų pavojų.

12 A. Owusu Jungtinėje Karalystėje taip pat pareiškė ieškinį dėl kvazideliktinės atsakomybės kelioms Jamaikos bendrovėms, t. y. Mammee Bay paplūdimį eksploatuojančiai savininkei *Mammee Bay Club Ltd* (toliau – trečioji atsakovė pagrindinėje byloje, kuri užtikrino pagrindiniam ieškovui nemokamą patekimą į šį paplūdimį, *The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd* (toliau – ketvirtoji atsakovė pagrindinėje byloje), kuri eksploatuoja netoli Mammee Bay esantį poilsio kompleksą ir kurios klientai taip pat turėjo leidimą patekti į šį paplūdimį, bei *Town & Country Resorts Ltd* (toliau – šeštoji atsakovė pagrindinėje byloje), kuri eksploatuoja didelį šalia to paties paplūdimio esantį viešbutį ir turi leidimą į jį patekti, kad užtikrintų valdymą, priežiūrą ir apsaugą.

13 Iš bylos dokumentų matyti, kad prieš dvejus metus Anglijos pilietybę turintis atostogautojas patyrė panašų kūno sužalojimą, dėl kurio jis taip pat buvo

paralyžiuotas. Todėl Jamaikos atsakovėms pareikštas ieškinys dėl kvazideliktinės atsakomybės grindžiamas ne tik tuo, kad jos neįspėjo plaukikų apie pavojus, susijusius su panirusiomis po vandeniu esančiomis smėlio sankaupomis, bet ir aplinkybe, jog jie rimtai neatsižvelgė į anksčiau patirtą kūno sužalojimą.

14 Procesas buvo pradėtas 2000 m. spalio 6 d. *High Court (England & Wales) Civil Division* (Jungtinė Karalystė) *Sheffield District Registry* išduotu šaukimu. Šis šaukimas įteiktas N. B. Jackson Jungtinėje Karalystėje ir ieškovas pagrindinėje byloje 2000 m. gruodžio 12 d. gavo leidimą iškviesti kitas atsakoves iš Jamaikos. Šaukimai buvo įteikti trečiajai, ketvirtajai ir šeštajai atsakovėms pagrindinėje byloje, o *Mammee Bay Resorts Ltd* ir *Consulting Services Ltd* jų negavo.

15 N. B. Jackson bei trečioji, ketvirtoji ir šeštoji atsakovės pagrindinėje byloje minėtam teismui pateikė prieštaravimą dėl jurisdikcijos jiems pareikšto ieškinio atžvilgiu. Grįsdami savo pareiškimą jie tvirtino, kad byla labiau susijusi su Jamaika ir kad šios valstybės teismas yra jurisdikciją turintis teismas, kuriame byla galėtų būti išspręsta tinkamiau, atsižvelgiant į visų šalių interesus ir dėl geresnio teisingumo.

16 2001 m. spalio 16 d. Nutartimi kaip *Deputy High Court Judge* posėdžiaujantis Sheffield (Jungtinė Karalystė) teisėjas nusprendė, kad iš 2000 m. liepos 13 d. Sprendimo *Group Josi* (C-412/98, Rink. p. I-5925, 59–61 punktai) išplaukia, jog Briuselio konvencijos jurisdikcijos taisyklių bylai taikymas iš esmės priklauso nuo to, ar atsakovo buveinė arba nuolatinė gyvenamoji vieta yra Susitariančiosios Valstybės teritorijoje ir kad konvencija taikoma bet kuriam ginčui tarp Susitariančiojoje Valstybėje nuolat gyvenančio atsakovo ir trečiojoje valstybėje nuolat gyvenančio ieškovo. Šiomis aplinkybėmis būtų klaidingas 1992 m. *Court of Appeal* (Jungtinė

Karalystė) sprendimas *In re Harrods (Buenos Aires) Ltd* (1992 AC 72), kuriuo, remiantis *forum non conveniens* pagrindu, buvo pripažinta Anglijos teismų galimybė atsisakyti pagal Briuselio konvencijos 2 straipsnį jų turimos jurisdikcijos.

17 Manydamas, kad dėl šio klausimo išsiaiškinimo jis pats negali Teisingumo Teismui pateikti prejudicinio klausimo, pagal 1971 m. birželio 3 d. Protokolo 2 straipsnį, kaip *Deputy High Court Judge* posėdžiaujantis teisėjas, atsižvelgdamas į minėtame sprendime *Group Josi* suformuluotus principus, nusprendė, kad negali sustabdyti bylos nagrinėjimo N. B. Jackson atžvilgiu, nes pastarojo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Susitariančiojoje valstybėje.

18 Nepaisydamas ryšio su Jamaika, kurį galėjo turėti kitoms atsakovėms pareikštas ieškinys, tas pats teisėjas nusprendė, kad jis negali sustabdyti bylos nagrinėjimo jų atžvilgiu, nes Briuselio konvencija draudžia sustabdyti bylos dėl N. B. Jackson pareikšto ieškinio nagrinėjimą. Iš tikrųjų priešingu atveju kiltų grėsmė, kad skirtingiems dviejų valstybių teismams tektų vertinti tas pačias aplinkybes tapačių ar panašių įrodymų pagrindu ir jie padarytų priešingas išvadas. Todėl pirmosios instancijos teisėjas nusprendė, kad ne Jamaika, o Jungtinė Karalystė yra ta valstybė, kurios teismas yra tinkamesnis nagrinėti bylą, ir prieštaravimą dėl jurisdikcijos atmetė.

19 N. B. Jackson bei trečioji, ketvirtoji ir šeštoji atsakovės pagrindinėje byloje dėl šios nutarties padavė apeliacinį skundą. *Court of Appeal (England & Wales) Civil Division* pastebi, kad šiuo atveju bylą gali nagrinėti Susitariančiosios ir trečiosios valstybių teismai. Jei Briuselio konvencijos 2 straipsnis būtų privalomas, ieškinys N. B. Jackson turėtų būti pareikštas jo nuolatinės gyvenamosios vietos teismuose ir ieškovui pagrindinėje byloje pagal Briuselio konvencijos 5 straipsnio 3 punktą nebūtų leidžiama jo pareikšti Jamaikoje, kur žala atsirado, nes ši valstybė nėra kita Susitariančioji valstybė. Kadangi šiuo klausimu aiškios leidžiančios nukrypti nuostatos nėra, Briuselio konvencijos 2 straipsnyje įtvirtintos taisyklės išimties

numatyti negalima. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, Teisingumo Teismas nėra priėmęs nė vieno sprendimo dėl *forum non conveniens* pagrindo taikymo trečiųjų valstybių teismų naudai, kai vieno iš atsakovų gyvenamoji vieta yra Susitariančiojoje Valstybėje.

20 Ieškovo pagrindinėje byloje nuomone, Briuselio konvencijos 2 straipsnis yra imperatyvus, todėl Anglijos teismas negali sustabdyti bylos nagrinėjimo Jungtinėje Karalystėje nuolat gyvenančio atsakovo atžvilgiu, nors šis teismas pripažįsta, jog kitas teismas trečiojoje valstybėje yra tinkamesnis.

21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pastebi, kad jei ši pozicija pasirodytų teisinga, ji galėtų turėti svarbių pasekmių daugeliui kitų prielaidų, susijusių su išimtinės kompetencijos ar *lis pendens* atvejais. Jis priduria, kad Anglijoje priimtas sprendimas dėl bylos esmės, kurio vykdymas būtų numatytas Jamaikoje, ypač Jamaikos atsakovų atžvilgiu, galėtų pažeisti tam tikras šioje šalyje galiojančias taisykles dėl užsienio teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo.

22 Tokiomis aplinkybėmis *Court of Appeal (England & Wales) Civil Division* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1) Ar Briuselio konvencija <...> draudžia, kad kai ieškovas remiasi 2 straipsnyje nurodyta jurisdikcija, Susitariančiosios Valstybės teismas pagal nacionalinę teisę

gali atsisakyti savo jurisdikcijos nagrinėti šioje valstybėje asmeniui pareikštą ieškinį trečiųjų valstybių teismų naudai:

a) jei nekyla klausimas dėl kitos Briuselio konvencijos Susitariančiosios Valstybės teismo jurisdikcijos;

b) jei byla neturi jokio kito ryšio su kita Susitariančiąja Valstybe?

2. Jei atsakymas į pirmojo klausimo a ir b punktus yra teigiamas, ar toks jurisdikcijos atsisakymas prieštarauja Briuselio konvencijai visais ar tik tam tikrais atvejais ir, jei taip, tai kuriais?"

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

23 Siekiant atsakyti į pirmąjį klausimą visų pirma reikia nustatyti, ar Briuselio konvencijos 2 straipsnis yra taikomas pagrindinės bylos atveju, t. y. kai ieškovo ir vieno iš atsakovų gyvenamoji vieta yra tos pačios Susitariančiosios Valstybės teritorijoje ir kai šios valstybės teismuose jų atžvilgiu nagrinėjama byla turi tam tikrą ryšį ne su kita Susitariančiąja Valstybe, o su trečiąja valstybe. Tik atsakius teigiamai pagrindinės bylos aplinkybėmis kiltų klausimas, ar Briuselio konvencija draudžia, kad Susitariančiosios valstybės teismas taikytų *forum non conveniens* pagrindą, jei šios konvencijos 2 straipsnis jam leistų grįsti savo jurisdikciją atsakovo gyvenamąja vieta tos valstybės teritorijoje.

Dėl Briuselio konvencijos 2 straipsnio taikymo

24 Briuselio konvencijos 2 straipsnio formuluotėje nėra nieko, kas bylotų apie tai, jog šiame straipsnyje numatytos bendros jurisdikcijos taisyklės taikymas vien pagal atsakovo gyvenamąją vietą Susitariančiojoje Valstybėje priklausytų nuo kelių Susitariančiųjų Valstybių teisinių santykių.

25 Iš tikrųjų šios konvencijos jurisdikcijos taisyklių taikymas, kaip matyti ir iš Jenard pranešimo apie Briuselio konvenciją (OL C 59, 1979, p. 1, 8), reikalauja užsienio elemento buvimo.

26 Vis dėlto tarptautinis nagrinėjamų teisinių santykių pobūdis dėl Briuselio konvencijos 2 straipsnio taikymo nebūtinai turi išplaukti iš to, kad bylos esmė ar bylos šalies atitinkama nuolatinė gyvenamoji vieta yra susijusi su keliomis Susitariančiosiomis Valstybėmis. Susitariančiosios Valstybės ir trečiosios valstybės įtraukimas dėl, pavyzdžiui, ieškovo ir atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos pirmojoje valstybėje ir faktinių bylos aplinkybių susiklostymo antrojoje, nagrinėjamiems teisiniams santykiams taip pat gali suteikti tarptautinį pobūdį. Iš tikrųjų pagrindinės bylos atveju Susitariančiojoje Valstybėje kyla klausimai, susiję su teismų tarptautinės jurisdikcijos nustatymu, o tai aiškiai yra vienas iš Briuselio konvencijos tikslų, kaip matyti iš jos preambulės trečiosios konstatuojamosios dalies.

27 Teisingumo Teismas būtent taip yra išaiškinęs Briuselio konvencijos nustatytas jurisdikcijos taisykles tuo atveju, kai ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta ar buveinė

buvo trečiojoje valstybėje, o atsakovas nuolatinę gyvenamąją vietą turėjo Susitariančiosios Valstybės teritorijoje (žr. 1991 m. liepos 25 d. Sprendimą *Rich*, C-190/89, Rink. p. I-3855; 1994 m. gruodžio 6 d. Sprendimą *Tatry*, C-406/92, I-5439 ir minėto sprendimo *Group Josi* 60 punktą).

28 Be to, Briuselio konvencijos taisyklės dėl išimtinės jurisdikcijos ar aiškaus jurisdikcijos išplėtimo taip pat gali būti taikomos teisiniams santykiams, kuriuose dalyvauja tik viena Susitariančioji Valstybė ir viena arba kelios trečiosios valstybės. Taip yra pagal Briuselio konvencijos 16 straipsnį daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą ar nekilnojamojo turto nuomos bylose tarp valstybėje, kuri nėra Susitariančioji valstybė, gyvenančių asmenų dėl Susitariančiojoje Valstybėje esančio turto arba pagal Briuselio konvencijos 17 straipsnį tada, kai jurisdikciją suteikiantis susitarimas tarp šalių, kurių bent viena gyvena valstybėje, kuri nėra Susitariančioji valstybė, numato Susitariančiosios Valstybės teritorijoje esantį teismą.

29 Be to, kaip pabrėžė generalinis advokatas savo išvados 142–152 punktuose, nors Briuselio konvencijos taisyklės dėl *lis pendens* ir susijusių ieškinių ar pripažinimo ir vykdymo yra taikomos, o tai aiškiai matyti ir iš jų formuluočių, santykiams tarp skirtingų Susitariančiųjų Valstybių, nes kartais jos taikomos skirtingų Susitariančiųjų Valstybių teismuose nagrinėjamoms byloms, o kartais Susitariančiosios Valstybės teismų priimtiems sprendimams siekiant jų pripažinimo ir vykdymo kitoje Susitariančiojoje valstybėje, tai nepaneigia galimybės, kad bylos arba aptariami sprendimai gali turėti tarptautinį pobūdį, apimantį Susitariančiąją Valstybę ir trečiąją valstybę, ir dėl to taikytina Briuselio konvencijos 2 straipsnyje įtvirtinta bendra jurisdikcijos taisyklė.

30 Nesutikdami su tuo, kad 2 straipsnis taikomas teisiniams santykiams, kuriuose dalyvauja Susitariančioji Valstybė ir viena ar kelios valstybės, kurios nėra Susitariančiosios Valstybės, atsakovai pagrindinėje byloje ir Jungtinės Karalystės vyriausybė rėmėsi susitarimų santykinio poveikio principu, nes Briuselio konvencija negali nustatyti pareigų valstybėms, kurios nesutiko ja prisiimti įsipareigojimų.

31 Šiuo klausimu pakanka konstatuoti, kad jurisdikcijos priskyrimas Susitariančiosios valstybės teismui dėl to, kad atsakovas nuolat gyvena šios valstybės teritorijoje, net jeigu dėl savo dalyko ar ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos byla bent iš dalies susijusi su trečiąja valstybe, pastarosios valstybės neįpareigoja.

32 Kad pagrįstų Briuselio konvencijos 2 straipsnio taikymą vien byloms, turinčioms ryšį su keliomis Susitariančiosiomis Valstybėmis, N. B. Jackson ir Jungtinės Karalystės vyriausybė taip pat nurodė pagrindinį šios konvencijos tikslą užtikrinti laisvą sprendimų judėjimą Susitariančiosiose Valstybėse.

33 Šiuo atveju akivaizdu, kad EB sutarties 220 straipsnio ketvirtąją įtrauka (po pakeitimo – EB 293 straipsnio ketvirtoji įtrauka), kurios pagrindu valstybės narės sudarė Briuselio konvenciją, siekiama palengvinti bendros rinkos veikimą priimant su ja susijusioms byloms jurisdikcijos taisykles ir kiek įmanoma panaikinant sunkumus, susijusius su teismo sprendimų pripažinimu ir vykdymu Susitariančiųjų valstybių teritorijose (1994 m. vasario 10 d. Sprendimo *Mund & Fester*, C-398/92, Rink. p. I-467, 11 punktas). Be to, yra akivaizdu, kad Briuselio konvencija daro teigiamą įtaką geram vidaus rinkos veikimui.

34 Vis dėlto Briuselio konvencijoje įtvirtintos vienodos jurisdikcijos taisyklės negali būti taikomos vien su keliomis valstybėmis narėmis susijusioms situacijoms, veiksmingai ir pakankamai susietoms su vidaus rinkos veikimu. Šiuo klausimu pakanka konstatuoti, jog pačių Briuselio konvencija nustatytų jurisdikcijos kolizijos ir teismo sprendimų pripažinimo bei vykdymo taisyklių vienodinimu bylose su užsienio elementais iš esmės siekiama pašalinti vidaus rinkos veikimo kliūtis, galinčias kilti

dėl skirtingų nacionalinės teisės aktų šiuo klausimu (žr. pagal analogiją dėl EB 95 straipsnio pagrindu priimtų derinimo direktyvų, skirtų pagerinti vidaus rinkos kūrimo ir veikimo sąlygas, 2003 m. gegužės 20 d. Sprendimo *Österreichischer Rundfunk ir kt.*, C-465/00, C-138/01 ir C-139/01, Rink. p. I-4989, 41 ir 42 punktus).

35 Iš to, kas pasakyta, išplaukia, kad Briuselio konvencijos 2 straipsnis yra taikomas pagrindinės bylos aplinkybėms, susijusioms ne su kelių Susitariančiųjų Valstybių teismų santykiais, o su vienos Susitariančiosios valstybės ir valstybės, kuri nėra Susitariančioji valstybė, teismų santykiais.

36 Todėl reikia išnagrinėti klausimą, ar tokiomis aplinkybėmis Briuselio konvencija draudžia, kad Susitariančiosios Valstybės teismas atsisakytų šios konvencijos 2 straipsnyje nustatytos jurisdikcijos, taikydamas *forum non conveniens* pagrindą.

Dėl *forum non conveniens* pagrindo suderinamumo su Briuselio konvencija

37 Visų pirma reikia pastebėti, jog Briuselio konvencijos 2 straipsnis yra imperatyvaus pobūdžio, dėl kurio, kaip išplaukia iš paties šio straipsnio teksto, nukrypti nuo pagrindinės jame įtvirtintos taisyklės galima tik šioje konvencijoje aiškiai numatytais atvejais (dėl Briuselio konvencija nustatytos jurisdikcijos sistemos privalomumo žr. 2003 m. gruodžio 9 d. Sprendimo *Gasser*, C-116/02, Rink. p. I-14693, 72 punktą ir 2004 m balandžio 27 d. Sprendimo *Turner*, C-159/02, Rink. p. I-3565, 24 punktą). Tačiau akivaizdu, kad konvencijos rengėjai nenumatė pagrindo, susijusio su *forum*

non conveniens doktrina, nors šis klausimas buvo iškeltas rengiant 1978 m. spalio 9 d. Konvenciją dėl Danijos, Airijos ir Jungtinės Karalystės prisijungimo, o tai matyti ir iš Schlosser pranešimo dėl šios konvencijos (OL C 59, 1979, p. 71, 77 ir 78 punktai).

38 Teisinio saugumo principo, kuris yra vienas iš Briuselio konvencijos tikslų (žr., *inter alia*, 1999 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *GIE Groupe Concorde ir kt.*, C-440/97, Rink. p. I-6307, 23 punktą ir 2002 m. vasario 19 d. Sprendimo *Besix*, C-256/00, Rink. p. I-1699, 24 punktą), laikymasis nebūtų visiškai užtikrintas, jei pagal šią konvenciją kompetentingam teismui būtų leidžiama taikyti *forum non conveniens* pagrindą.

39 Iš tikrųjų pagal Briuselio konvencijos preambulę ja siekiama stiprinti Bendrijoje įsisteigusių asmenų teisinę apsaugą nustatant bendras jurisdikcijos taisykles, kurios užtikrintų aiškų jurisdikcijos paskirstymą įvairiems konkrečią bylą galintiems nagrinėti nacionaliniams teismams (minėto sprendimo *Besix* 25 punktas).

40 Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad saugumo principas reikalauja, jog jurisdikcijos taisyklės, leidžiančios nukrypti nuo Briuselio konvencijos 2 straipsnyje įtvirtintos taisyklės, būtų aiškinamos taip, kad pakankamai informuotas atsakovas galėtų pagrįstai numatyti, kokiame kitame nei jo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisme jam gali būti iškelta byla (minėto sprendimo *GIE Groupe Concorde ir kt.* 24 punktas ir minėto sprendimo *Besix* 26 punktas).

41 Taigi *forum non conveniens* doktrinos, kuri bylą nagrinėjančiam teisėjui suteikia didelę diskreciją sprendžiant klausimą, ar užsienio teismas yra tinkamesnis nagrinėti

bylą iš esmės, taikymas turi įtakos išankstiniam Briuselio konvencijoje, ypač jos 2 straipsnyje, įtvirtintų jurisdikcijos taisyklių numatomumui ir kartu teisinio saugumo principui, kuris yra šios konvencijos pagrindas.

42 Poveikis būtų daromas ir Bendrijoje įsisteigusių asmenų teisinei apsaugai. Pirma, atsakovas, kuriam paprastai yra lengviau gintis nuolatinės gyvenamosios vietos teisme, pagrindinės bylos aplinkybėmis negalėtų pagrįstai numatyti, kuriame kitame teisme jam gali būti iškelta byla. Antra, tuo atveju, jei remiamasi išlyga dėl to, kad egzistuoja tinkamesnis bylai nagrinėti užsienio teismas, ieškovas privalo įrodyti, kad jis negalės tinkamai apginti savo teisių aptariamame užsienio teisme; arba jei teismas, kuriam paduotas ieškinys, nusprendžia taikyti išlygą, kad šis teismas galiausiai neturi jurisdikcijos nagrinėti bylos arba kad ieškovas šiame teisme iš esmės negali veiksmingai apginti savo teisių, neatsižvelgiant į išlaidas, kurios patiriamos pateikiant naują ieškinį kitos valstybės teismui, ir procesų terminų pailgėjimą.

43 Be to, *forum non conveniens* pagrindo pripažinimas Briuselio konvencijos kontekste gali paveikti joje nustatytų vienodų jurisdikcijos taisyklių taikymą, nes šį pagrindą taiko tik tam tikros Susitariančiosios Valstybinės, o Briuselio konvencijos konkretus tikslas yra numatyti bendras taisykles, pašalinant nepagrįstas nacionalines taisykles.

44 Atsakovai pagrindinėje byloje nurodo praktines neigiamas pasekmes, išplaukiančias šiuo atveju iš Anglijos teismų pareigos nagrinėti bylą iš esmės, ypač bylinėjimosi išlaidas, galimybę atlyginti išlaidas Anglijoje tuo atveju, jei ieškovo ieškinys būtų

atmestas, logistinius sunkumus, susijusius su geografiniu atstumu, būtinybę įvertinti bylos esmę pagal Jamaikos kriterijus, galimybę Jamaikoje vykdyti už akių priimtą sprendimą, negalimumą numatyti priešieškinio pareiškimą kitiems atsakovams.

45 Šiuo klausimu, nepaisant šių sunkumų, pakanka pastebėti, jog tokie argumentai, į kuriuos aiškiai galima atsižvelgti taikant *forum non conveniens* pagrindą, nepaneigia Briuselio konvencijos 2 straipsnyje įtvirtintos pagrindinės jurisdikcijos taisyklės privalomojo pobūdžio dėl pirmiau nurodytų priežasčių.

46 Atsižvelgiant į visus pirmiau išdėstytus argumentus, atsakymas į pirmą klausimą yra toks: Briuselio konvencija draudžia Susitariančiosios Valstybės teismui atsisakyti šios konvencijos 2 straipsniu numatytos jurisdikcijos dėl to, kad valstybės, kuri nėra Susitariančioji Valstybė, teisme nagrinėti aptariamą bylą yra priimtiniau, net jei nekyla klausimas dėl kitos Susitariančiosios Valstybės teismo jurisdikcijos arba ši byla neturi jokio kito ryšio su kita Susitariančiąja Valstybe.

Dėl antrojo klausimo

47 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar jei Teisingumo Teismas įvertintų, kad Briuselio konvencija draudžia taikyti *forum non conveniens* pagrindą, toks vertinimas privalomas visais, ar tik tam tikrais atvejais.

48 Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo sprendimo, atsakovų pagrindinėje byloje ir Jungtinės Karalystės vyriausybės pateiktų pastabų matyti, jog antras klausimas buvo užduotas dėl to atvejo, kai egzistuoja *lis pendens* ar ryšys su valstybės, kuri nėra Susitariančioji Valstybė, teisme nagrinėjama byla, jurisdikciją tokiam teismui suteikiantis susitarimas ar tokių kaip Briuselio konvencijos 16 straipsnyje nurodytų bylų rūšių priklausymas šios valstybės teismui.

49 EB 234 straipsnyje numatyta procedūra yra Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimo priemonė, leidžianti pirmajam pastariesiems teismams pateikti Bendrijos teisės išaiškinimą, kuris reikalingas priimti sprendimus jų nagrinėjamose bylose (žr. 1990 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Gmurzynska-Bscher*, C-231/89, Rink. p. I-4003, 18 punktą; 1998 m. kovo 12 d. Sprendimo *Djabali*, C-314/96, Rink. p. I-1149, 17 punktą; 2003 m. sausio 21 d. Sprendimo *Bacardi-Martini ir Cellier des Dauphins*, C-318/00, Rink. p. I-905, 41 punktą).

50 Taigi prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo motyvas yra ne siekis gauti konsultacinę nuomonę dėl bendrų klausimų ar prielaidų, o veiksmingo ginčo sprendimo priėmimo būtinybė (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Djabali* 19 punktą; minėto sprendimo *Bacardi-Martini ir Cellier des Dauphins* 42 punktą ir 2004 m. kovo 25 d. Sprendimo *Azienda Agricola Ettore Ribaldi ir kt.*, nuo C-480/00 iki C-482/00, C-484/00, nuo C-489/00 iki C-491/00 ir nuo C-497/00 iki C-499/00, Rink. p. I-2943, 72 punktą).

51 Taigi šioje byloje akivaizdu, kad šio sprendimo 48 punkte nurodytos faktinės aplinkybės nėra tokios pačios kaip pagrindinėje byloje.

52 Todėl į antrąjį klausimą atsakyti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

53 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencija dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32), iš dalies pakeista 1978 m. spalio 9 d. Konvencija dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prisijungimo, 1982 m. spalio 25 d. Konvencija dėl Graikijos Respublikos prisijungimo ir 1989 m. gegužės 26 d. Konvencija dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos prisijungimo (OL L 285, p. 1, toliau – Briuselio konvencija) draudžia Susitariančiosios Valstybės teismui atsisakyti šios konvencijos 2 straipsniu numatytos jurisdikcijos dėl to, kad valstybėje, kuri nėra Susitariančioji valstybė, teisme nagrinėti aptariamą bylą yra priimtiniau, net jei nekyla klausimas dėl kitos Susitariančiosios Valstybės teismo jurisdikcijos arba ši byla neturi jokio kito ryšio su kita Susitariančiąja Valstybe.

Parašai.